

Данило Николић

ПУТНИЧКИ ВОЗ БЕОГРАД – ПЕЋ (ПРЕКО КРАЉЕВА)

При крају марта увек сам пун мрава. И зато морам некуд да одем, да их смирим.

Испунио сам формулар на шалтеру нашег Деканата и добио карту са студентским попустом. Глатки папир био је узан као халацљива душа, са ситним, вребајућим словима, препун питања. Биће да они који их састављају не сасвим свесно осећају стид.

Опширност је одувек знак лошег приповедача, али морам напоменути да је тадашњи наш празни живот био обилато испуњен обрасцима сваке врсте, формуларима и упитницима. Било је много питања, доста неважних, да би се уденула она битна, неминовна: где си био за време рата? Да ли си ти, или неки члан твоје породице, учествовао у непријатељским формацијама? Имаш ли некога из уже породице у иностранству?

И за обичну возну карту са попустом: где путујеш? с којим циљем? код кога? И увек на т и.

По неком недокучивом психолошком правилу, борци за општу слободу претварају се у тврде тамничаре.

Није се, дакле, могло приступити ниједном шалтеру а да вам не потуре такав папир. Одговарало се са *не*, али су били ретки они који су та два слова уписивали без зебње.

Тада се путовало споро и дуго. Поправљеном пругом БЕОГРАД – ПЕЋ, виа Краљево, ишло се дан и по, два. Промене локомотива, чекање на укрштања и преседања, застоји, ход гусенице преко подупр-тих мостова.

Имао сам право на вожњу у вагону треће класе. У њему није било купеа. Цео вагон изједна, са десетак клупа са обе стране пролаза. Са једне три дрвена седишта, са друге два. Ако мало више забаците главу, имате туђе теме на своме.

Није ми било први пут, био сам у седмом семестру. Већ сам имао доста искуства са тих путовања. Зато сам одмах заузео мању клупу, ону за двоје. Ако наиђе нека згодна сапутница.

Наишла је, дабогме. Иначе не би ни било приче.

По реду вожње требало је да воз крене у девет увече. У осам и двадесет већ сам седео код улазних врата и дежурао. Нисам дуго чекао. Једно укусно девојче, једна врчкалица великих очију отвори она врата насупрот мени и застаде, разгледајући. Узвикнух одмах:

»Овде има једно место!«

Путници се поокренуше. Она се обрадова, довикну:

»Сачувајте га, молим вас, тренутак! Да доведем тетку!«

Присутни се насмејаше. Али занемеше кад угледаше т е т к у. Мало преобла, светле, некако расцветане косе, са лицем које тек што се није развукло у осмех, она се смести од прозора, уз мене, и готово не обрати пажњу на поздраве своје сестричине, која оде.

Наравно, дрвено седиште за две особе одмах показа своје предности. Осетих, целом дужином, њено подрхтавајуће бедро, упих мирис њен као свежину.

»И ви до Пећи?«

Само климнух главом, одобравајући. Тада нисам могао ни замислити да ћу некад носити кравату. У тим годинама, у таквим ситуацијама, затегнутом стању, сама од себе се притезала сопствена омча. Да није било неких других телесних одлика, паatio бих од пренаглашене, истурене јабучице, кошчате издужености и руку, које су досезале до колена.

Овде бих радо отворио заграду да уметнем оно што је, грлећи ме одоздо, једном казала Момира. Ти би, рекла је, могао да зарадиш лепе паре, позирајући за Исуса Христа. Али, и без заграде, морам нешто, наизглед небитно, да додам. Не зато што у приповеткама и романима наших писаца нико ништа не једе и не пије, као да су им јунаци бестелесни, мада аутори имају поприличан апетит, и ништа мању жеђ, већ зато што је лепа, зрела сапутница моје стеге олабавила на једноставан начин. Мало се промешкољила, кад је воз кренуо, боље се наместила, ставила на колена своју торбу од неког крутог, обојеног платна и, са оним изразом лица које ће се насмешити, казала:

»Ви сте, очигледно, студент и имате добар апетит. Ја сам, такође, гладна«.

Професор, који нам је предавао античку филозофију, имао је обичај да понавља: »Ми живимо од смрти других«. Али... и данас је румено пиле из рерне збитије, камо ли у она посна времена. Придржао сам га као што се држи крупна птица. Беше увиђено у парче белог платна.

Девојка разломи меку, мрку погачу, не већу од беретке, смрви грумен сира, па одвоји по два комада беле пите са јабукама.

Јела је слатко, са неким пуцкетањем; питала између залогаја:

»Да покушам да ти погодим име?«

Одобравам климањем, јер су ми уста пуна, и покушавам да се осмехнем.

»Ненад?«

Одмахну главом, али кад прогутах залогај, потврдих са лажним чуђењем:

»Како знаш?!«

»Тако... А презиме ти је... Тмушић, јел'?«

Помислих да је то неки њен увод у неку игру, или повод за сетну причу о великој љубави са неким Тмушићем, која се завршила трагично, па се поново лажно зачудих:

»То је невероватно! Како стварно погађаш?!«

»Тако су ми рекли... моји осећаји...«

Уђе кондуктер са фењером, да прегледа карте. Њена беше картонска, величине кутије за шибице, моја преклопљен лист, са именом, те се уплаших да ће прочитати. Али, она и не погледа. Тада ја преузех улогу иследника, отресајући мрвице са панталона.

»А ти, како се зовеш?«

»Као један манастир у Србији.«

Ређам, она одмахује. Лицем полуокренута, али са оним изразом спремности да се насмеши. Манасија? Не. Студеница? Не. Жича? Не. Богородица? Не.

»Да ниси Љубостиња?«

»Можда...«

Воз већ дахће на успонима, тутњи кроз тунеле. Неко слабо светло тиња са плафона, као кроз мутну воду. Ипак, кад је тобоже задремала на мом рамену, стављам мој дугачки капут преко нас, преко глава, и подвијам пешеве око њених колена. Мени се стварно дрема после доброг јела, али су сва чула у великом послу. Ужурбана, нестрпљива, жедна. Једва је додирујем при љубљењу, но она то забашурује, шта ли, припиткивањем, шапатом:

»Ти као да путујеш кришом?«

»Што?!«

»Тако изгледа.«

Немам жељу да одговарам више, јер су ми уста у њеној коси, која струји. И мало се чудим начину на који ме она грли: као да ме препливава. Тако пипају осумњиченог при хашпењу, да нема скривено оружје. Затим:

»Ти као да си неки курир, јел'?«

»Таман!«

Мушкарци не воле глупе жене, мада моја сапутница није тако деловала, сем припиткивањем. Ипак, најзад дође оно што је природно у нашем стању. Шапат до нечујности:

»Доле...«

Рука ми застаде под наборима њене чупаве сукње, док сам извлачио главу испод капута. Да осмотрим путнике у вагону. Стара слика: испијена лица и склопљене очи. Понеком глава клоне у страну. Воз

због нечега пишти, дуго и опомињући. Увличим се под наш штофани застор, више од сна нема ништа на дрвеном седишту за двоје.

У то време се нису цифрале саме жене око двадесет и пете. Ова моја, кад воз у Краљеву стаде, и кад нас кондуктер у пролазу обавести да је застој на прузи, да је неки потпорањ на мосту преко Ибра попустио, и да због тога нећемо наставити пут до саме вечери, рече:

»Имам овде једну рођаку.«

»А ја?«

»Рећи ћу да си ми вереник.«

Дођосмо до омање жуте куће, налик на надлештво без ознака. Она уђе некако к р и ш о м; реч коју је очигледно волела.

Тамо, у ходнику, док сам чекао да она разјасни моју појаву својој рођаки, зачух пригушен глас за који помислих да је мушки. Хоће то да неке жене у годинама добију нешто мушко у гласу, кркљајуће. Неки мушкарци, опет, у старости, почну да пиште, као жене које проклињу, узрујане нечим. Све што сам разумео беше питање: имаш ли кључеве, и, ко зна зашто, реч у деминутиву којим се означава крупан резултат: п т и ч и ц а.

Моја романса, названа по некој цркви, ваљда Љубостиња, љубост која тиња, изађе отуд као умивена. Њено лице, стално са изразом као да ће се тог часа насмешити, беше близу великог и широког осмеха. Само у очима, то. Пропе се на прсте, на врх доста грубих пинела, готово мушких, пољуби ме негде иза главе, и шапну да ћемо цело поподне провести у рођакином стану, сами. Не ту, него у другој улици десно.

Изађосмо из те куће налик на пошту, и дођосмо до једне нове зграде, која је имала мале терасе на спрату, са оградама од мрког гвожђа. Стан је био у приземљу, омален.

Умисмо се, раскомотисмо, пописмо чај од липе, сам по себи сладуњав, и увукосмо под меку ћебад која су мирисала на дуван, и била такве боје, зелена са жутим вијугама.

Мало смо и спавали, уздишући.

После, кад смо устали, и кад је она донела кувана јаја и пекмез од неољштених шљива, мене обузе нека сумња. Почех да је испитујем:

»Зашто мислиш да путујем кришом?«

»Зато што није распуст.«

»Није ми први пут. А то, курир? Откуд ти таква идеја?«

»Ваљда и сам знаш шта се спрема?«

Мало ме тиме разоружала. Ситуација је била затегнута, у Метохији посебно. На граници према Албанији сваки час неки инцидент. Али, шта се спрема? Каже: неки људи почели да оснивају тајна удружења, групе за одбрану. Наоружавају се, тајно састају. Неће, веле, да допусте оно што их је снашло пре шест година. То јест, да им Шитари поново запале куће и протерају са имања. Решени су на жесток отпор.

»Значи, ја сам нека путујућа спона између н е к и х горе, у Београду, и тих, доле, у Пећи?«

»Можда.«

Беше време да се вратимо на железничку станицу. Спреман да крене, воз је стајао више од два сата. Покренуо се тек у девет и по.

Дремали смо до јутра, повремено тонули у расклиман сан. Кад се јавило сунце, негде испред Косовске Митровице, ја затражих њену адресу. Она рече:

»Ја ћу тебе наћи.«

»Како?!«

»Преко централне пријавнице.«

»Али, не знаш име.«

»Како не знам?!«

»Можда нисам ни Ненад, ни Тмушић. Можда сам измислио, прихватио да се тако зovem.«

»Знам ја, птичице, да си и Тмушић, и Ненад.«

И помилова ме по коси, лако луши по уву, двапут.

»Ипак, за сваки случај, дај ми адресу твог стана. Или, где радиш. Где, збиља, радиш?«

»То ћеш сазнати у Београду. Нека сад буде тајна.«

Она није била права жена само у кревету. Она је, као све, волела и да нас мучи.

Локални воз из Косовог Поља за Пећ ишао је готово нормално; то јест, доста брзо, и без великог стајања на успутним станицама. Стигли смо у сумрак.

Она ме, чим сиђосмо, ухвати за руку и поведе из гужве ка једном фијакеру који је стајао по страни и који, изгледаше, не прима путнике. А многи су већ кретали, одлазили трком према центру, док су се кочијаши освртали на путнике и њихове ствари, подижући бичеве са трзајем, да прасну.

На том тајанственом, до кога ме доведе, кров беше спуштен; кочијаш некако укрупњен, и висок, испред платнене куполе, која се црнела. Силуета из руских романа.

»Хајде!« рече она.

И мало ме потисну напред, кад закорачих на папучицу. Увукох се под мрачно платно и одмах добих дрхтавицу. Нека нејасна прилика ме ухвати за зглоб десне руке, шкљоцну округли метал, који беше хладан, зачух неки шкргут налик на оштар шапат:

»Ту си најзад, Тмушићу, п т и ч и ц е...«

»Нисам ја Тмушић.«

»А јеси ли Ненад?«

»Не.«

»Немој ти мени!«

»Заиста.«

»Где су ти исправе?«

»У цепу, с леве стране.«

Онај извади мој индекс, изађе из фијакера. Беше неразговорно оно што сам чуо, што је говорио неком, али се могао разабрати тон тешког прекора и претње.

Кад се вратио, кад ми је, не улазећи у фијакер, скинуо лисице, рече сиктаво:

»Даћу ја теби тмушу једном, одучићемо те ми од измишљања. Марш кући! Бежи, да те не гледам!«

Удаљих се лагано, гледајући испод ока. Моје љубости која тиња не беше нигде у близини.